

BÖLÜM 5

ONKOLOJİ HEMŞİRELİĞİNDE ETİK SORUNLAR¹

Mehtap TAN²
Nurgül KAPLAN³

GİRİŞ

Kanser, genetik ve epigenetik faktörlerin etkisiyle hücresel fonksiyonların bozulması sonucu ortaya çıkan çevredeki doku ve organlara yayılabilen, anormal hücre büyümesi ile karakterize bir hastalıktır (1). Dünya genelinde 2022 yılında yaklaşık 20 milyon yeni kanser vakası kaydedilmiş ve bu hastalık, yaklaşık 10 milyon kişinin ölümüne yol açmıştır. En yaygın kanser türleri arasında akciğer kanseri yeni vakaların %12,4'ünü, kadınlarda meme kanseri %11,6'sını ve kolorektal kanser %9,6'sını oluşturmaktadır (2). Türkiye'de erkeklerde en sık görülen kanser türleri akciğer, prostat ve kolorektal kanserler iken, kadınlarda ise meme, tiroid ve kolorektal kanserler ilk sıralarda yer almaktadır (3). Kanserlin artan görülme sıklığı ve ölüm oranları, onkoloji hemşireliğinin uzmanlık alanı olarak önem kazanmasına yol açmıştır. Bu alandaki hemşireler, hastalığın önlenmesi, sağlıklı yaşam biçimlerinin desteklenmesi ve hastaların yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacıyla kapsamlı hemşirelik hizmeti sunmaktadır. Görev alanları; hastaların sistematik değerlendirilmesi, sağlık eğitimi verilmesi, tedavi sürecinin organizasyonu, semptom yönetimi ve psikososyal destek sağlanması gibi işlevleri kapsar. Onkoloji hemşireleri, bakım sürecine aktif katılımlarıyla kanser tedavisinin başarısında temel bir rol üstlenmektedir (4, 5).

¹ Bu derleme 16-18 Mayıs 2022 tarihlerinde 6. Uluslararası Adli Hemşirelik Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.

² Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği AD.,
mtan@atauni.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-9994-114X

³ Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, nrgl.kpln@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0001-9200-3302

fesyonelleri ile iş birliği ve iletişimin güçlenmesi açısından önemlidir. Onkoloji hemşireleri bu süreçte birey merkezli bakımı etik değerler doğrultusunda bütüncül bakış açısıyla sürdürmelidir.

KAYNAKLAR

1. Schwartz SM. Epidemiology of cancer. *Clinical Chemistry*. 2024;70(1):140–149. doi:10.1093/clinchem/hvad202
2. International Agency for Research on Cancer. New report on global cancer burden in 2022 by world region and human development level. Available from: (<https://www.iarc.who.int/news-events/new-report-on-global-cancer-burden-in-2022-by-world-region-and-human-development-level/>) (Accessed 5th May 2025).
3. International Agency for Research on Cancer. (2020). Cancer today: Country fact sheets - Turkey. Global Cancer Observatory. Retrieved from <https://gco.iarc.who.int/media/globocan/fact-sheets/populations/792-turkiye-fact-sheet.pdf>
4. American Cancer Society. (2023). The role of oncology nursing in cancer care. Retrieved from <https://www.cancer.org/>
5. Rosenzweig M, Belcher SM, Braithwaite LE, et al. Research priorities of the Oncology Nursing Society: 2024–2027. *Oncology Nursing Forum*. 2024;51(6):502–515. doi:10.1188/24.ONF.502-515
6. Grenon NN, Waldrop KS, Pinheiro N, Prosdocimo B. The evolving role of the oncology nurse in the United States of America – a survey exploring their perspective. *Healthcare (Basel, Switzerland)*. 2024;12(23):2453. doi:10.3390/healthcare12232453
7. Lubejko BG, Wilson BJ, eds. *Oncology nursing: Scope and standards of practice*. Pittsburgh: Oncology Nursing Society; 2019.
8. Oncology Nursing Society. ONS essential competencies and curriculum for undergraduate/pre-licensure nursing programs (2018). Available from: (<http://bit.ly/2GZ4Byt>) (Accessed 15th June 2025).
9. Turan FD. Hemşirelikte Etik Dersini Alan Hemşirelik Öğrencilerinin Etik Kavramına İlişkin Algıları: Bir Metafor Çalışması. *Ordu University J Nurs Stud*. 2022;5(3):403–12.
10. Bakan AB, Kılıç D, Aslan G, Uçar F. Onkoloji birimleri ve yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerde etik duyarlılık ve merhamet yorgunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2020;4(1):20–29.
11. Luz KR, Vargas MA, Schmitt PH, et al. Ethical problems experienced by oncology nurses. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*. 2015;23(6):1187–1194. doi:10.1590/0104-1169.0098.2665
12. Atli Özbaş A, Kovanci MS, Köken AH. Moral distress in oncology nurses: A qualitative study. *European Journal of Oncology Nursing: The Official Journal of European Oncology Nursing Society*. 2021;54:102038. doi:10.1016/j.ejon.2021.102038
13. Göçmen Baykara Z, Eyüboğlu G. Kanser ve etik konular. In: Kapucu S, Kutlutürkan S, eds. *Onkoloji hemşireliği*. Ankara: Hipokrat Kitabevi; 2020. p.507–517.
14. Jedličková A. Etické aspekty v onkologii [Ethical aspects in oncology]. *Vnitřní Lekarství*. 2023;69(E-1):3–10. doi:10.36290/vnl.2023.009
15. Uzun S. Ethical dilemmas and coping experiences of nurses caring for patients with hematologic cancer: A phenomenological study. *Journal of Hospice and Palliative Nursing: JHPN: The Official Journal of the Hospice and Palliative Nurses Association*. 2024;26(5):E163–E169. doi:10.1097/NJH.0000000000001053
16. Başol İ, Özoglu E, Ozan NH, Nergis A, Hancı D, Göksel Ö, vd. Akciğer kanserli hastaya tanısı söylenmeli mi? *ETD*. 2016;55(1):20–5.
17. Er R, Aşık E., Kanser Tanısının Hastaya Söylenmesi Konusunda Hasta, Hasta Yakını, Hekim ve Hemşirelerin Görüşleri Üzerinden Bir Değerlendirme. *Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku*

- Tarihi Dergisi. 2020; 28(3): 483 - 491. 10.5336/mdethic.2020-74924
18. Crico C, Sanchini V, Casali PG, Pravettoni G. Ethical issues in oncology practice: a qualitative study of stakeholders' experiences and expectations. *BMC Medical Ethics*. 2022;23(1):67. doi:10.1186/s12910-022-00803-x
 19. Dittmer K, Vitinius F, Hamm I, et al. Designing and maturing the OKRA-Compass for breaking bad news in the German pediatric oncology setting: A participatory action research study. *Patient Education and Counseling*. 2025;134:108694. doi:10.1016/j.pec.2025.108694
 20. Santos MS, Cunha LM, Ferreira AJ, Drummond-Lage AP. From classroom to clinic: Addressing gaps in teaching and perceived preparedness for breaking bad news in medical education. *BMC Medical Education*. 2025;25(1):449. doi:10.1186/s12909-024-06498-5
 21. Zakout GA. Unjustified partiality or impartial bias? Reckoning with age and disability discrimination in cancer clinical trials. *Journal of Law, Medicine & Ethics*. 2024;52(3):717-730. doi:10.1017/jme.2024.140
 22. Bittlinger M, Bicer S, Peppercorn J, Kimmelman J. Ethical considerations for Phase I trials in oncology. *Journal of Clinical Oncology: Official Journal of the American Society of Clinical Oncology*. 2022;40(30):3474-3488. doi:10.1200/JCO.21.02125
 23. Turner JH. Ethics of pharma clinical trials in the era of precision oncology. *Cancer Biotherapy & Radiopharmaceuticals*. 2021;36(1):1-9. doi:10.1089/cbr.2020.4129
 24. Flocke SA, Antognoli E, Daly BJ, et al. The role of oncology nurses in discussing clinical trials. *Oncology Nursing Forum*. 2017;44(5):547-552. doi:10.1188/17.ONF.547-552
 25. Yıldız Çilengiroğlu İ, Kurt S, Ünsar S. Klinik Araştırmalarda Rol ve Sorumluluklar: Onkoloji Klinik Araştırma Hemşireliği. *AvrasyaSBD*. 2025;8(1):68-74.
 26. Choi EK, Kang J, Park HY, et al. Moral distress regarding end-of-life care among healthcare personnel in Korean university hospitals: Features and differences between physicians and nurses. *Journal of Korean Medical Science*. 2023;38(22):e169. doi:10.3346/jkms.2023.38.e169
 27. Özcengiz D. Normatif bir bakış açısı ile doğal ölüm izni (AND) ve yeniden canlandırmayın (DNR) emri. *Journal of Anesthesia (JARSS)*. 2025;33(3).
 28. Nortje N, Palmer A, Enck G, et al. Evolving landscape of ethics in oncology: A journey through the past, present, and future. *American Society of Clinical Oncology Educational Book*. 2024;44(3):e100043. doi:10.1200/EDBK_100043
 29. Vieira JV, Oliveira H, Deodato S, Mendes F. Futile therapeutic nursing interventions in adult intensive care: A descriptive study. *Nursing Ethics*. 2025;32(5):1458-1476. doi:10.1177/09697330241277988
 30. Özden D, Karagözoğlu Ş, Tel H, Tabak E. Yoğun bakım ünitesinde çalışan hemşirelerin yatarsız tedavi ve uygulamaya ilişkin görüşleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2012;14(1):1-10. doi:10.69487/hemarge.695421
 31. Moaddaby S, Adib M, Ashrafi S, Kazemnezhad Leili E. Perception of the futile care and its relationship with moral distress in nurses of intensive care units. *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*. 2021;31(2):85-92.
 32. Rostami S, Esmaeali R, Jafari H, Cherati JY. Perception of futile care and caring behaviors of nurses in intensive care units. *Nursing Ethics*. 2019;26(1):248-255. doi:10.1177/0969733017703694
 33. Yekefallah L, Ashktorab T, Manoochehri H, Alavi Majd H. Intensive care nurses' reaction to futile cares: A phenomenological study. *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*. 2016;26(2):107-117.
 34. Moen EK, Näden D. Intensive care patients' perceptions of how their dignity is maintained: A phenomenological study. *Intensive & Critical Care Nursing*. 2015;31(5):285-293. doi:10.1016/j.iccn.2015.03.003
 35. Nazari F, Chegeni M, Shahrabaki PM. The relationship between futile medical care and respect for patient dignity: a cross-sectional study. *BMC Nursing*. 2022;21(1):373. doi:10.1186/s12912-022-01144-1
 36. Ibrahim AM, Wahba NMI, Zaghamir DEF, et al. Impact of a comprehensive rehabilitation palliative care program on the quality of life of patients with terminal cancer and their informal

- caregivers: a quasi-experimental study. *BMC Nursing*. 2024;23(1):357. doi:10.1186/s12912-024-02028-2
37. Ibrahim AM, Abdel-Aziz HR, Fathi Zaghamir DE, et al. Ethics and moral empathy in end-of-life palliative care. *Palliative & Supportive Care*. 2025;23:e108. doi:10.1017/S1478951525000458
38. Admass BA, Endalew NS, Tawuye HY, Mersha AT. Knowledge and attitude of Ethiopian oncology nurses about cancer pain management: National survey. *Cancer Management and Research*. 2020;12:9045–9055. doi:10.2147/CMAR.S261172
39. Yuan T, Zhou Y, Wang T, Li Y, Wang Y. Impact research of pain nursing combined with hospice care on quality of life for patients with advanced lung cancer. *Medicine*. 2024;103(22):e37687. doi:10.1097/MD.00000000000037687
40. Brant JM. The assessment and management of acute and chronic cancer pain syndromes. *Seminars in Oncology Nursing*. 2022;38(1):151248. doi:10.1016/j.soncn.2022.151248